

Setkání botaniků k tématu ohrožených a vzácných druhů naší květeny

Ve dnech 7.–9. dubna 2016 se v Sedmihořkách v Českém ráji uskutečnilo již 6. setkání botaniků k tématu ohrožených a vzácných druhů naší květeny. Setkání se konají od r. 2005, přičemž tato iniciativa vznikla v souvislosti s řešením projektu Priority druhové ochrany, který probíhal v letech 2006–11 pod vedením Botanického ústavu AV ČR, v. v. i., ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. Za cíl mají především výměnu zkušeností mezi akademickými nebo univerzitními vědci a praktickými profesionálními i dobrovolnými ochranáři, protože dnešní doba vede spíše k rozvíření nůžek zájmů mezi oběma skupinami. Na jedné straně jsou badatelé stále více „tlačeni k vysoké vědě“ v podobě impaktových publikací, na straně ochranářů, kteří by výsledky výzkumu měli přenášet do praxe, prudce narůstá administrativní náročnost. Velký důraz při organizaci setkání je kladen i na účast studentů a prezentaci jejich projektů zaměřených na vybrané vzácné druhy.

Letošní ročník byl ve znamení probíhajícího projektu financovaných v rámci tzv. malých norských fondů, zaměřených na přípravu záchranných programů a výzkum druhů s existujícím či připravovaným záchranným programem. Tyto druhy zahrnují např. hořeček mnohotvarý český, hvozdiček písečný český, koniklec otevřený, matiznu bahenní, pobřežnici jednokvětou, podmrvku hadcovou, rdest dlouholistý, snědek pyrenejský kulatoplodý a zvonovec liliolistý. Zajímavá byla i úvodní přednáška o připravované druhé verzi třetí aktualizace Červeného seznamu rostlin České republiky, jehož snahou je sjednotit národní kategorizace vzácných druhů s mezinárodní kategorizací ohrožených druhů podle metodiky Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN). Ve většině příspěvků o jednotlivých kriticky ohrožených druzích zaznělo, že se jejich populace na území ČR zmenšují především následkem ústupu od tradičních metod zemědělského a lesního

1 Zvláštní přednáška se týkala vysazování celosvětově ohrožené aldrovandky měchýřkaté (*Aldrovanda vesiculosa*) v ČR po 20 letech. Foto L. Adamec

hospodaření v druhé polovině 20. stol., k nimž patřila extenzivní pastva, maloplošně diverzifikovaná seč i pařezinové hospodaření v lesích. Svůj podíl na problémech rovněž nese postupující a plošná eutrofizace stanovišť a změny hydrologických poměrů, jakož i klimatické extrémy, jichž jsme svědky v poslední době. Management pro udržování bezlesí, lesních světlin nebo narušování (disturbanci) povrchu půdy je časově i finančně velmi náročný, ale naprosto nezbytný k zachování posledních populací mnoha kriticky ohrožených druhů.

Cenná a bouřlivá diskuze se rozvinula o možnostech (re)introdukce (zpětného vysazování) ohrožených druhů jako prostředku ochrany rostlin – o jejich výhodách, nevýhodách i omezeních. Reintrodukci ohrožených druhů totiž botanici vnímají rozporuplně – od souhlasu po naprosté odmítání. Diskuze vyústila v nalezení kompromisní shody, že tento způsob může být oprávněný i účinný v kombinaci s ostatními přístupy ochrany. Vždy musíme upřed-

nostňovat ochranu druhu na daném stanovišti (*in situ*) a ochranu celého stanoviště; zcela nezbytné u druhů, jejichž transfery se z různých ekobiologických příčin zatím nedaří. Nutno zdůraznit, že reintrodukce má přísná pravidla, k nimž patří nejen zvládnutí administrativních úkonů (pracuje se s druhy, na něž se vztahuje zákonná ochrana), ale také pečlivá dokumentace a monitorování. Nelze připustit aktivity živelné, nepromyšlené, které mohou přinést více škody než užítku. Doplňujícím prostředkem může být pěstování kriticky ohrožených druhů (případně jejich cenných populací) v kulturách (*ex situ*), např. v botanických zahradách. Z diskuze i ze všech příspěvků jednoznačně vyplynulo, že k účinné ochraně ohrožených druhů jakýmkoli způsobem potřebujeme znát co nej přesněji jejich ekologické požadavky. V závěru se rozpoutala debata o významu ochrany druhové diversity versus ochrany procesů v národních parcích.

Jak již bylo mnohokrát konstatováno, pomyslné nůžky mezi vědou a ochranářskou praxí se neustále rozvírají. Na druhé straně zde působí stále poměrně velký počet botaniků, kteří se angažují v ochraně přírody, avšak většinou individuálně. Z tohoto důvodu se během semináře probírala i možnost zřízení sekce ochrany přírody v rámci České botanické společnosti (ČBS), jež by sdružovala aktivní botaniky-ochranáře a zviditelnila práci ČBS na poli ochrany přírody. Slibovaný efekt by přitom měl být dvojitý – přitáhnout alespoň část botanické veřejnosti k ochranářským tématům, ale také naopak přitáhnout takto zaměřené botaniky (často působící lokálně) k ČBS. Klíčovou aktivitu sekce by měla tvořit výměna zkušeností mezi badateli a praktickými ochranáři, např. formou pořádání obdobných seminářů a exkurzí zaměřených na management ohrožených druhů a stanovišť, především tam, kde se uplatňují nové přístupy. Aktivita sekce by se měly soustředit mimo jiné na formulování stanovisek k zásadním tématům, která mají dopad na stav přírody u nás (jako např. doplňování soustavy Natura 2000 a management těchto lokalit). Další setkání, tentokrát doufáme již pod hlavičkou nové zřízené sekce ochrany přírody České botanické společnosti, se bude konat nejspíše za dva roky.

Kolektiv spoluautorů: Handrij Härtel, Vít Grulich a Lubomír Adamec

Kontaktní údaje pro předplatitele

SEND Předplatné, s. r. o.
P. O. Box 141
140 21 Praha 4

tel.: 225 985 225
fax: 225 341 425
sms: 605 202 115
e-mail: send@send.cz
www.send.cz

LXVI

Kalendář biologa

25.–29. července 2016: 15. mezinárodní konference biologie hlodavců „Rodens et spatium“. Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci. Více informací na <http://rodenset-spatium.upol.cz/>
14.–16. října 2016: celostátní konference České společnosti ornitologické „Každý pták se počítá“. Zámeček Mikulov. Blíže na <http://www.cso.cz/>

18.–21. října 2016: mezinárodní konference Large Carnivores' Protection in the Carpathians. Rožnov p. Radhoštěm. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Blíže na <http://www.ochranaprirody.cz/>

4.–7. listopadu 2016: 43. konference České a slovenské etologické společnosti. Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. <http://www.csets.sk/>

26.–27. listopadu 2016: konference České botanické společnosti „Ekologie a evoluce karpatské flóry“. Přírodovědecká fakulta UK v Praze. <http://web.natur.cuni.cz/CBS/>

živa 3/2016